

HARDANGERVIDDA VILLREINUTVAL

Rødberg, 10. april 2019

Villreinnemnda for Hardangerviddaområdet
Sentrum 16
3630 Rødberg

ANBEFALING VILLREINKVOTE HARDANGERVIDDA 2019

Villreinutvalet sender med dette sin anbefaling til villreinnemnda vedrørende fastsetting av villreinkvote for Hardangervidda 2019.

Det anbefales en kvote på 6.000 dyr. Kvoten utstedes kun på voksen bukk 2,5 år og eldre. Kvoteforslaget forutsetter at det benyttes et kontrollkort for bukk 2,5 år og eldre (ikke valgfritt dyr). Dersom det ikke blir mulig å tildele en kvote iht. disse forutsetningene, forbeholder utvalet seg retten til å komme med et annet kvoteforslag.

Kvoteforslaget er i all hovedsak fremkommet som følge av Mattilsynets krav til innsamling av cwd-prøver og ønske om raskt å nå 90% sikkerhet for smittefrihet på Hardangervidda. Bestandsmål i gjeldende bestandsplan er underordnet dette, men det er lagt opp til uendret bestandsstørrelse og en økning av kalveproduksjonen.

Kvoteforslaget har som mål å felle nok bukk til å komme opp mot 90% sikkerhet mht. smittefrihet allerede i løpet av 2019. I dette ligger det en sterk forventning at eventuell manglende felling i 2019 ikke skal medføre statlig uttak vinteren 2019/2020. Det ligger imidlertid i kortene at det er sannsynlig at dette må gjøres over to år.

Det anbefales en jakttid fra og med 10. august til og med 22. september for Hardangervidda sør for rv. 7. Nord for rv. 7 anbefales det å følge samme jakttid som eventuelt blir vedtatt for Nordfjella sone 2, og dette overlates til Nordfjella å vurdere.

Kvoteforslag 1. behandling

Villreinutvalet vedtok den 14.02.2019 følgende kvoteforslag som ble sendt på høring blant alle vald:

Det foreslås en kvote på 7.000 dyr. Kvoten utstedes kun på voksen bukk 2,5 år og eldre. Kvoteforslaget forutsetter at det benyttes et kontrollkort for bukk 2,5 år og eldre (ikke valgfritt dyr) og at jakttiden justeres.

Kvoteforslaget er i all hovedsak fremkommet som følge av Mattilsynets krav til innsamling av cwd-prøver og ønske om raskt å nå 90% sikkerhet for smittefrihet på

Hardangervidda. Bestandsmål i gjeldende bestandsplan er underordnet dette, men det er lagt opp til uendret bestandsstørrelse og en økning av kalveproduksjonen.

Før villreintvalet vedtar sin endelige kvotebefaling må følgende være avklart:

- Bestandsmodell / smitteoppdagelsesmodell med konkrete tall.
- Skriftlig krav fra Mattilsynet mht. antall cwd-prøver i 2019.
- At antall cwd-prøvesett samsvarer med kvotestørrelsen.
- Dispensasjon for bruk av rene bukkkort.
- Dispensasjon mht. ønsket jakttid.

Villreintvalet vil forsøke å felle nok bukk for å komme opp i 90-sikkerhet mht. friskmelding allerede i løpet av 2019, men det ligger i kortene at det er sannsynlig at dette må gjøres over to år. I dette ligger det en sterk forventning at eventuell manglende felling i 2019 ikke skal medføre statlig uttak vinteren 2019/2020.

Fylkesvise informasjonsmøter

I forbindelse med 1. kvotevedtak ble det besluttet å gjennomføre fylkesvise informasjonsmøter for rettighetshavere og fjellstyrer. Dette for å informere om pågående dialog med Mattilsynet og Veterinærinstituttet, og hvordan dette har lagt føringer for kvoteforslaget. Villreintvalet ville på denne måten gi alle rettighetshavere / fjellstyrer mulighet til å få direkte informasjon og komme med konkrete spørsmål. Dette i forkant av at kvoten ble sendt på høring.

Det ble gjennomført informasjonsmøter i Kinsarvik, på Skinnarbu og på Vasstulan. Totalt ca. 90 personer møtte på møtene. Ut fra tilbakemeldingene på møtene virket det å være stor enighet i at det ikke var noe annet valg enn å forsøke å imøtekomme krav fra Mattilsynet mht. cwd-prøver. Det ble også positivt mottatt at det ikke legges opp til bestandsreduksjon og at kalvetilveksten skal økes. Tre personer i Hordaland protesterte imidlertid kraftig på kvoteforslaget og at villreintvalet ønsket å imøtekomme Mattilsynets krav. Disse var aktive i ulike media i etterkant av møtet, og medieoppslagene var slik ikke representativt for flertallet av synspunktene som fremkom på møterunden.

Høring

Det er mottatt høringssvar fra 51 vald (benytter jaktfelt i Tinn) med et totalt areal på 5.311.799 dekar. Dette utgjør 33% av antall vald (jaktfelt) og representerer 66% av tellende areal på Hardangervidda. Fordeling av innkomne svar fordeler seg som følgende mellom private vald og statsallmenning:

Statsallmenning	6 stk.	46% av areal svart
Private vald	45 stk.	54% av areal svart

Blant høringssvar fra private vald dominerer svar fra Tinn og Vinje, både i antall og areal.

Kvotestørrelse

Når det gjelder villreintvalets forslag om en kvote på 7.000 dyr fordeler innkomne høringssvar seg slik:

	Antall	% av areal	Kommentar
Støtter kvotestørrelse	23	46	% av areal svart på høringen
Ønsker lavere kvote	21	40	% av areal svart på høringen
Ønsker høyere kvote	7	14	% av areal svart på høringen
Fordeling av svar fordelt på statsallmenning og private:			
Statsallmenning	6	46	% av areal svart på høringen
* støtter kvoteforslag	3	53	%-vis av areal av statsallmenning
* ønsker lavere kvote	3	47	%-vis av areal av statsallmenning

Private vald	45	54	% av areal svart på høringen
* støtter kvoteforslag	20	41	%-vis av privat areal
* ønsker lavere kvote	18	34	%-vis av privat areal
* ønsker høyere kvote	7	25	%-vis av privat areal

En del av de som støtter kvoteforslaget angir at de helst hadde sett at det ble brukt lenger tid på å nå 90% / 99% smittefrihet. Dette ville da gi rom for lavere kvote og en mindre hard avskyting.

Korttype

Villreinputvalet foreslo å benytte rene bukkekort der det kun kunne felles voksen bukk 2,5 år og eldre. Innkomne høringssvar fordelte seg slik:

	Antall	% av areal	Kommentar
Bukkekort støttes	31	64	% av areal svart på høringen
Bukkekort + noen fridyr	10	15	% av areal svart på høringen
Fridyrkort ønskes	4	13	% av areal svart på høringen
Alle korttyper ønskes	6	8	% av areal svart på høringen

Høringssvar der det i hovedsak ønskes bukkekort + en mindre andel fridyrkort kommer i fra Tinn. Høringssvar der hele kvoten ønskes som fridyrkort kommer fra Odda / Røldal.

Krav fra Mattilsynet

Villreinputvalet har spurt om det er riktig å forsøke å imøtekomme Mattilsynets krav om antall cwd-prøver for å nå 90% smittefrihet på ett til to år, samt nå 99% sikkerhet innen fem år. Innkomne høringssvar fordelte seg slik:

	Antall	% av areal	Kommentar
Bør imøtekomme krav	31	59	% av areal svart på høringen
Ikke imøtekomme krav	20	41	% av areal svart på høringen

Vinterjakt

Villreinputvalet har spurt om det er OK med statlig uttak av villrein om vinteren for uttak av flere cwd-prøver. Innkomne høringssvar fordelte seg slik:

	Antall	% av areal	Kommentar
Nei	42	85	% av areal svart på høringen
Ja	9	15	% av areal svart på høringen

Av høringssvar som har svart ja, er dette hovedsakelig svar fra områder i Tinn. Høringssvarene har som forutsetning for vinterjakt at dette skal tilbys rettighetshaverne.

Jakttid

Det ble i svarskjemaet benyttet ved høringen ikke spurt om synet på endret jakttid. Noen få vald har kommentert forslaget om tidligere jaktstart og tidligere jaktstutt, men meningene spriker. Noen ønsker ikke tidligere jaktstart, mens andre mener dette er en forutsetning ved ren bukkejakt. Det er derfor ikke mulig ut fra mottatte høringssvar å si noe om hvordan meningene fordeler seg mht. dette spørsmålet.

Brev Mattilsynet

Mattilsynet har i brev datert 26.03.2019 konkretisert cwd-prøvebehovet på Hardangervidda. Mattilsynet viser til reetableringsplanen for Nordfjella sone 1, rapport fra VKM desember 2018, samt brev fra Mattilsynet til Miljødirektoratet datert 06.07.2018 om friskmelding av Hardangervidda og Nordfjella sone 2 (*friskmeldingsbrevet*). Mattilsynet skriver følgende når det gjelder tidsperspektiv på å nå sannsynlig smittefrihet:

Mattilsynet ønsker, spesielt for Nordfjella sone 2, men også for Hardangervidda, raskest mulig å oppnå 90% sikkerhet for at det ikke er smitta dyr i bestanden. Det er helt avgjørende å få kunnskap om det er smitte i en bestand tidligst mulig slik at vi kan få iverksatt relevante tiltak og hindre videre spredning. Dersom smitten har spredt seg fra sone 1 til Hardangervidda, er det mest sannsynlig at det er via sone 2. I friskmeldingsbrevet satte vi et mål om 90 % sikkerhet i Nordfjella sone 2 innen 2018. Av ulike årsaker klarte vi ikke dette. Nå er målet, bl.a. ved hjelp av ekstraordinært uttak, å klare dette i løpet av 2019.

Hardangerviddabestanden og sone 2-bestanden er aktuelle som kildebestander ved repopuleringen av Nordfjella sone 1 etter at brakkleggingsperioden der er over. Brakkleggingsperioden er satt til minst fem år, og den startet våren 2018. Det er et klart mål at repopulering av sone 1 skal starte raskest mulig etter brakkleggingsperioden. Forutsetningen er at kildebestandene er friskmeldte, dvs at vi har 99 % sikkerhet for smittefrihet, og at bestandene er store nok til at dyr kan sendes til sone 1. Det haster derfor med å få klarhet i smittestatusen for områdene.

Når det gjelder vurdering av prøvebehov og hvilke følger dette har for bestandsutviklingen forholder Mattilsynet seg til Veterinærinstituttet. Veterinærinstituttet har med utgangspunkt i en utviklet smitteopplagsmodell, samt bestandsmodell utarbeidet av NINA, kjørt ulike scenarier for prøveuttak. Disse scenariene viser hvilke prøveuttak fordelt på antall og type dyr som er nødvendig for å nå hhv. 90% og 99% sikkerhet for smittefrihet innenfor den tidsrammen Mattilsynet har angitt.

Mattilsynet ønsker ikke å komme med et konkret krav til antall og type prøver fra Hardangervidda høsten 2019. Dette da det vurderes å være flere måter å oppnå målene for friskmelding på og at dette overlates til forvaltningen å vurdere. Det vises imidlertid til kjørte scenarier som klart antyder størrelsesorden på antall og type prøver som trengs ut fra de forutsetninger som er lagt til grunn i modellene. Mattilsynet skriver følgende mht. jakta på Hardangervidda høsten 2019:

For Hardangervidda villreinområde vil vi akseptere at det ikke oppnås fullt 90 % sikkerhet i år, men da vil kravene til jakta 2020 bli desto større og mer krevende å gjennomføre. Det er positivt at villreinutvalget legger opp til en jaktkvote som kan bidra til å nå målet om 90 % sikkerhet allerede i år. Dette fordi resultater fra jakt alltid er usikre på grunn av vær og vind og tilstedeværelse av dyr m.m. I tillegg kan modellberegningene som vil kjøres på nytt etter årets jakt vise høyere tall for hva som trengs i 2020 enn det vi nå antar. Uansett blir det et høyt antall bukk som må felles både i 2019 og 2020. Vi utfordrer den lokale villreinforvaltningen til, i tillegg til å sette kvotene høyt, å jobbe hardt for å få til et høyt uttak gjennom praktisk tilrettelegging, informasjonsarbeid og motivering. Også behov for å søke om dispensasjoner for å få til mer effektiv jakt må vurderes.

Smitteopplagsmodell

Villreinutvalet har i februar – mars hatt god dialog med Veterinærinstituttet når det gjelder kvalitetssikring av de rater for dødelighet og tilvekst som benyttes i bestandsmodellen. Ved å se på kjent bestandsutvikling, tellinger og avskyting i ulike perioder, har en kommet frem til gjennomsnittlige rater for dødelighet og tilvekst. Gjennomsnittlige rater for perioden 2000 – 2018, sammen med bestandsvurderingene gjort av villreinutvalet i 2018 (2019), er lagt til grunn ved kjøring av fremtidige scenarier.

I smitteopplagsmodellen er det lagt til grunn at 90% sikkerhet for smittefrihet skal nåes enten i 2019 eller i 2020, og at 99% sikkerhet skal nåes i løpet av 2022. Veterinærinstituttet antar at relativ risiko for smitte hos ulike kategorier dyr varierer. Det benyttes i

smitteopplagelsesmodellen en forskjell i relativ risiko for smitte i kategoriene ungdyr : simle : bukk på 1 : 2 : 4. Dette betyr at en cwd-prøve fra voksen bukk har 4 ganger så stor verdi som en tilsvarende prøve fra et ungdyr og dobbel så stor verdi som en prøve fra voksen simle. Dette er forutsetninger som har ligget fast og som villreintvalet har vurdert å ligge utenfor det som har vært mulig å påvirke.

Villreintvalet har i dialogen med Veterinærinstituttet fremmet følgende bestandsmessige ønsker som er vurdert om det er mulig å oppnå, samtidig som sikkerhet for smittefrihet oppnås iht. Mattilsynets krav:

- Bestanden skal holdes på minst 7.000 dyr før kalving.
- Kalvetilveksten skal være minst 2.000 kalv målt ved jaktstart.
- Bukkeandelen (målt etter jakt) skal ikke reduseres mer enn nødvendig.

Det viser seg at det er mulig å ivareta disse bestandsmessige ønsker samtidig som krav til sikkerhet for smittefrihet nås innenfor det tidsperspektivet Mattilsynet har fastsatt.

Med de tidsrammer fastsatt av Mattilsynet og de forutsetninger som Veterinærinstituttet har i modellen mht. smitterisiko på ulike kategorier dyr, er det i teorien følgende to hovedmåter å nå målet om 99% smittefrihet på:

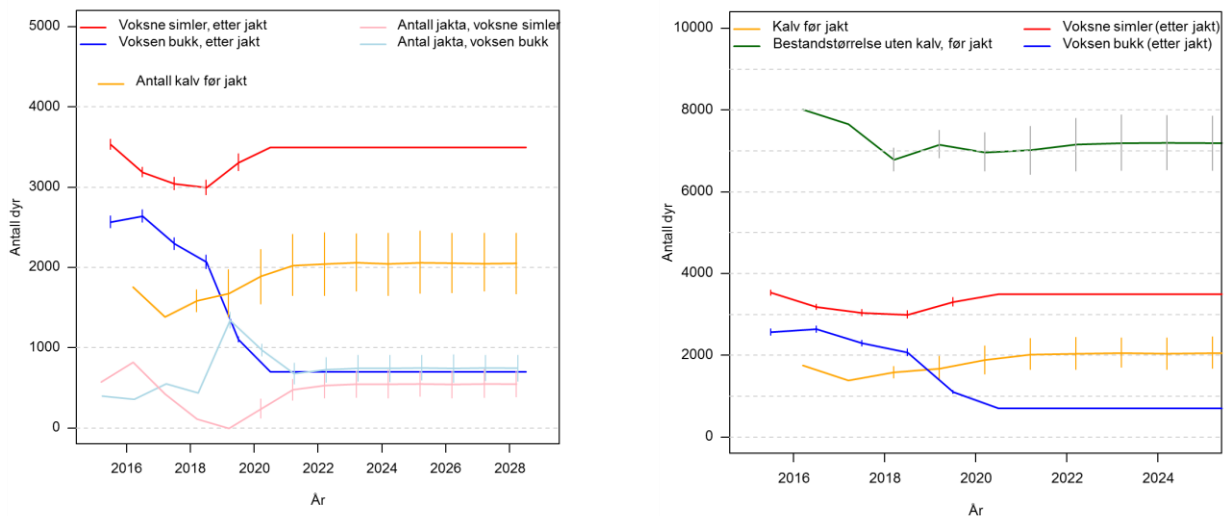
Alt. 1: Svært høyt uttak av voksen bukk i 2019 (og 2020) – ikke felling av simler i 2019. Dette reduserer andel bukk i bestanden til 10% etter jakt, men oppfyller villreintvalets ønske om 7.000 dyr i bestanden og en tilvekst på 2.000 kalv.

Alt. 2: Høyt uttak av bukk (men mindre enn i alt. 1) + et relativt høyt uttak av voksne simler. Dette bevarer en høyere andel bukk i bestanden, men medfører en vesentlig reduksjon av bestandsstørrelse og kalvetilvekst.

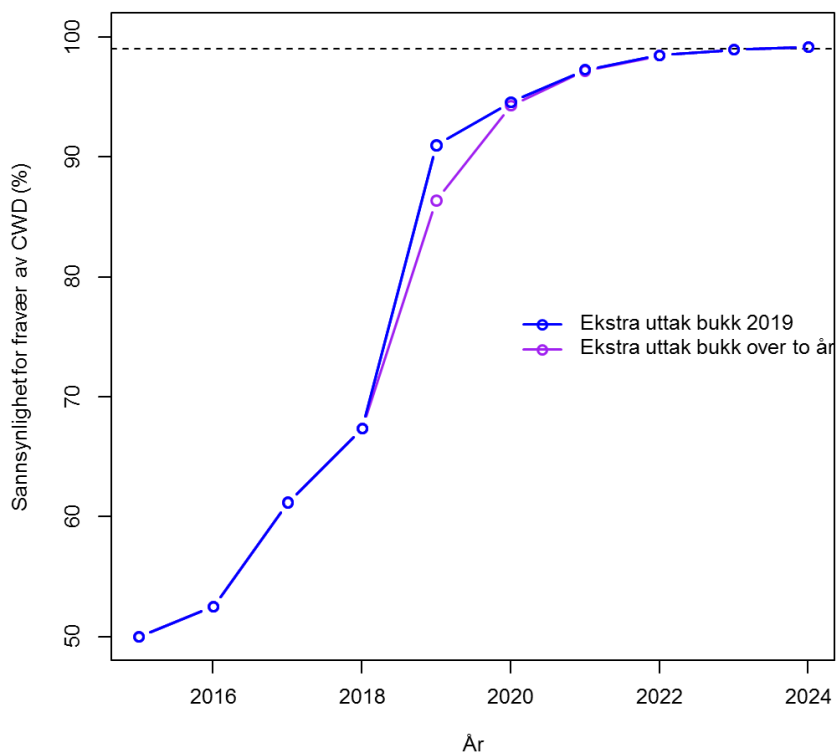
Alternativ 2 vurderes ikke å være et reelt alternativ. Når Mattilsynet vurderer at det er flere måter å nå målet om 99% sikkerhet for smittefrihet på, så er dette i praksis ikke reelt. Villreintvalet vurderer kun alternativ 1 å være et reelt alternativ. Selv om Mattilsynet ikke kommer med et konkret pålegg om antall og type prøver i 2019, så er dette i praksis gjort ved forutsetningene som ligger i smitteopplagelsesmodellen. Fordelen med at det ikke foreligger et konkret krav til antall prøver vurderes å være et større handlingsrom når det gjelder valg av videre strategier for prøveinnsamling. Dette når resultatet fra årets jakt / prøveinnsamling foreligger.

Eneste mulighet for å redusere uttaket av voksen bukk er å bruke lenger tid på å nå hhv. 90% og 99% sikkerhet for smittefrihet. Det foreligger pr. i dag ingen slike signaler fra Mattilsynet – snarere tvert om.

Figurene nedenfor viser jaktuttak og bestandsutvikling i kjørt scenario for alternativ 1.

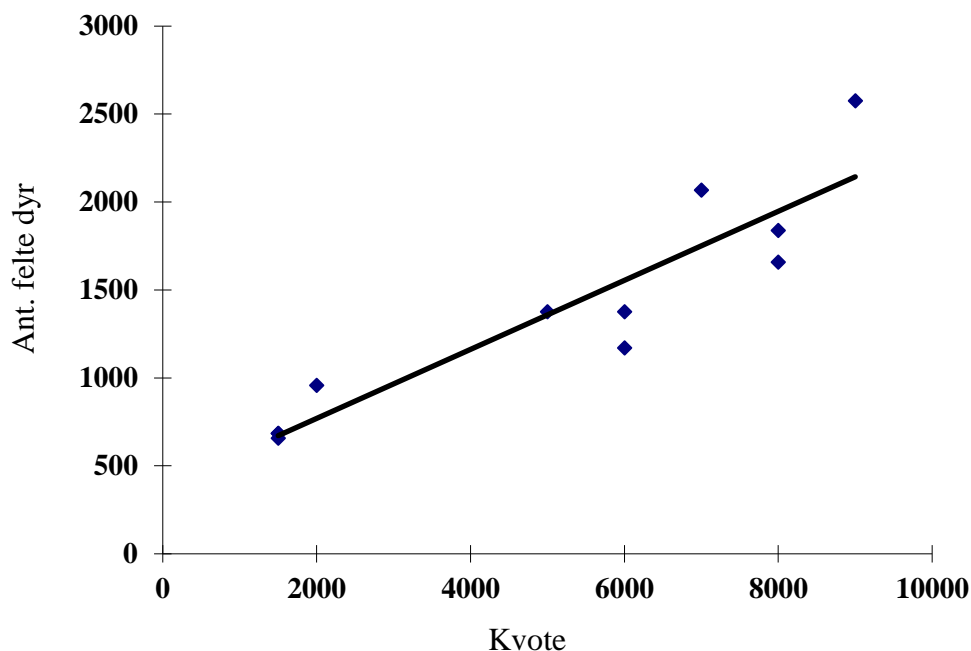

Figuren nedenfor viser %-vis grad av smittefrihet som oppnås pr. år med prøveuttak og bestandsutvikling for scenario kjørt som vist i figurene ovenfor. Figuren viser to forløp der 90% sikkerhet for smittefrihet nås på hhv. ett eller to år. Målet kan nås på ett år ved å felle 1.850 bukk i 2019. Ved å bruke to år må det felles 1.350 voksen bukk i 2019, samt 950 bukk + 250 simler i 2020. Manglende uttak i 2018 er med på å gjøre kravet til uttak i 2019 større enn det kunne vært med større uttak i 2018. Tilsvarende vil et lavt uttak i 2019, medføre tilsvarende økt krav til uttak i 2020.

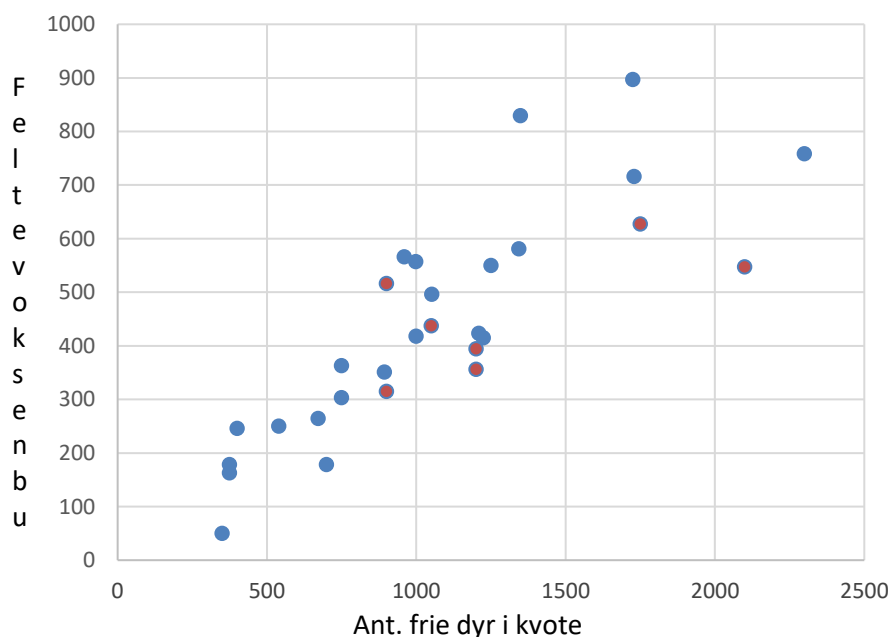
Erfaringsbasert kunnskap mht. kvoter og felling

Årlig jaktuttak på Hardangervidda kan ved en gitt kvote variere relativt mye. Det er imidlertid en klar sammenheng mellom kvotestørrelse og antall felte dyr. Figuren nedenfor viser hvordan forholdet mellom kvotestørrelse og antall felte dyr har vært i periodene 2008 – 2018. Bestandsstørrelsen har vært relativ lik i denne perioden.

Figuren viser at en høy kvote gir økt sannsynlighet for flere felte dyr enn en lav kvote.

Når det gjelder ren bukkejakt og uttak av et svært høyt antall bukk finnes det ingen erfaringstall. Villreinutvalet har imidlertid fullstendig statistikk over tildelte kvoter og felte dyr fra og med 1989. Siden da og frem til i dag er det høyeste antall voksne bukker som er felt ett enkelt år 897 bukk. Dette skjedde i 1998 med dobbelt så stor bestand som i dag og i et år hvor det totalt ble felt 4.420 dyr. Figuren nedenfor viser antall fridyrkort i kvoten og antall voksne bukker felt det enkelte år i perioden 1989 – 2018. Røde prikker viser årene 2012 – 2018.

Ved normale kvotestørrelser og normal fordeling av korttyper (fritt dyr / SU / kalv) har utnyttelsesgraden på fridyrkorta alltid vært høyere enn samlet fellingsprosent. Dette skyldes i hovedsak følgende:

- andel fridyrkort i kvoten har vært lav og er dermed en ettertraktet mangelvare.
- jegerne prioriterer ved valgmulighet å felle bukk før andre kategorier dyr.
- bukk har større arealbruk og finnes i større grad også i utkantene.

Samme effekt har man når den totale kvoten settes svært lavt. Da blir alle kort mangelvare / ettertraktet og samlet fellingsprosent vil normalt bli høyere enn ved normale kvotestørrelser. Eksempel på dette er årene 2008, 2009 og 2018 hvor totalkvoten var på 1.500 dyr. Fellingene disse tre år varierte mellom 658 og 684 dyr, dvs 44 – 46% felling. Mens andel fridyrkort i kvoten årene 2008 og 2009 var 25%, var det hele 70% fridyrkort i kvoten i 2018. Ved normale kvotestørrelser er erfaringen at det er høyere utnyttelsesgrad på fridyrkorta. Det kunne derfor tenkes at en høy andel fridyrkort i kvoten i 2018 ville gi høyere felling enn tilsvarende kvote i 2008 og 2009. Dette skjedde ikke. Dette viser at det nødvendigvis ikke er korttypen i seg selv, men det at korttypen er ettertraktet eller i mangelvare som gir høy utnyttelsesgrad. I disse tre årene var alle kort mangelvare.

Dette betyr at en ved høy kvote der alle kort utdeles som rene bukkkort *ikke* kan forvente høyere fellingsprosent enn normalt, samlet sett for hele kvoten. Det betyr også at ved en normal eller høy kvote der det meste av kvoten tildeles som rene bukkkort, samt en liten andel fridyrkort, vil fridyrkorta fungere som simlekort og forventes å få høy utnyttelsesgrad. Dette som følge av at korttypen er mangelvare.

Det kan nevnes at Nordfjella sone 2 i 2018 hadde en større andel fridyrkort i kvoten og ut fra dette forventet en vesentlig høyere fellingsprosent enn vanlig. Resultatet ble imidlertid en helt normal fellingsprosent (under snittet), med det resultat at færre dyr ble felt enn planlagt. Dette har i ettertid medført statlig vinterjakt.

En ren bukkejakt med «normal» kvotestørrelse kan ikke forventes å bli mer effektiv enn tilsvarende kvotestørrelser med vanlig kortfordeling. Bukkekort er da ingen mangelvare. Jakta blir trolig vanskeligere da jegeren går glipp av skuddsjanser som følge av at ikke alle kategorier dyr kan felles. Etter hvert som andel bukk i bestanden synker vil det også bli mer utfordrende å få tak i bukken. Maksimalt normal fellingsprosent kan forventes, trolig mest realistisk i nedre del av normal. Fellingsprosenten på Hardangervidda har i perioden 2008 – 2018 variert mellom 20% og 48%. De høye fellingsprosentene har uten unntak blitt oppnådd i år med kvoter på under 2.000 dyr og har maksimalt gitt 957 felte dyr. I samme tidsperiode har fellingsprosenten variert mellom 20% og 30% ved kvoter mellom 5.000 og 9.000 dyr. Dette har gitt fra 1.170 til 2.575 felte dyr.

Antall felte dyr på Hardangervidda er i hovedsak påvirket av følgende forhold:

- Kvotestørrelse. Kan påvirkes 100% og er det viktigste verktøyet forvaltningen har når det gjelder antall felte dyr.
- Samjakt / overføring av kort. Bruk av kort gjennom overføring og samjakt kan i teorien styres, men i praksis er det utfordrende å endre praksis. Det er også pga. store avstander og behov for motorferdsel en del praktisk begrensninger på dette. Det foreligger ingen signaler pr. i dag om at det vil bli en vesentlig endring av praksis på dette i Telemark eller Buskerud. Det drøftes økt samjakt i Hordaland, men pr. i dag dette ikke bestemt. Eventuell virkning av et nytt opplegg kan heller ikke vites før etterkant av jakta.

- Villreinens arealbruk i jakta. Kan i noe grad påvirkes ved opprettholdelse av eksisterende fredningssoner. Ingen endring i annen ferdsel og fysiske hindre som stenger reinen. Kan ikke forvente mer enn normal arealbruk.
- Været. Kan ikke styres, men må forvente vekslende værforhold som alltid.

Konklusjonen er at kvotestørrelsen er det viktigste verktøyet når det gjelder antall felte dyr på Hardangervidda. Ved en ren bukkejakt kan det ikke forventes en annen fellingsprosent enn i nedre del av det som har vært vanlig de siste årene. Dvs. i år med normale kvotestørrelser som har gitt fellingsprosent på mellom 20 % og 30%. Nedenfor er det gitt en oversikt over hva ulike kvotestørrelser ut fra dette kan forventes å gi av felte dyr:

Kvote / Fellingsprosent	20%	25%	30%
4.000	800	1.000	1.200
5.000	1.000	1.250	1.500
6.000	1.200	1.500	1.800
7.000	1.400	1.750	2.100

Ved vanlige kvotestørrelser synes det å være et «metningspunkt» når det gjelder effekt av kvotetildeling når en passerer 9.000 kort. Hvor et eventuelt metningspunkt mht. kvotestørrelse nås ved ren bukkvote er vanskelig å vite. Det er ikke unaturlig at metningspunktet nås ved et vesentlig lavere antall kort. Dette som følge av prisnivå, transport, vanskeligere jakt ol.

Korttype og jakttid

I henhold til hjorteviltforskriften § 29 må kvoten tildeles som «valgfritt dyr» dersom det skal felles voksen bukk. Tildeling av denne type dyr / korttype vil medføre at jegerne i stedet for voksen bukk kan felle alle andre kategorier dyr, deriblant simle. Dersom målet er å samle inn cwd-prøver fra voksen bukk, samt ikke å felle simler, vil dette være en svært uheldig kvotetildeling / korttype å benytte. En høy kvote med «valgfritt dyr» vil gi et høyt uttak av simler da ikke alle jegere klarer å felle bukk, og spesielt sent i jakta vil prioritere felling av simle. Dette vil medføre at forutsetningene om å unngå bestandsreduksjon, samt oppnå økt kalvetilvekst, ikke kan oppnås. Skal en kunne gjennomføre en ren bukkejakt må kvoten kunne tildeles som rene bukkkort, dvs. kontrollkort der det kun kan felles *bukk 2,5 år og eldre*. Dette krever at Miljødirektoratet gir dispensasjon fra hjorteviltforskriften.

En kvote med i hovedsak bukkkort og en mindre andel fridyrkort vil være svært uheldig. Fridyrkortene vil med all sannsynlighet fungere som simlekort. Disse fridyrkorta vil være mangelvare og vil fort få en høyere utnyttelsesgrad. Dette på lik linje med det vi ser for fridyrkort og felling av voksen bukk ved vanlige kvoter der fridyrkorta er mangelvare. For å unngå bestandsreduksjon og kunne øke kalvetilveksten må det kun felles voksen bukk i 2019. Eneste mulighet for å kunne klare dette er å benytte rene bukkkort som kun tillater felling av voksen bukk 2,5 år og eldre.

Uansett type kontrollkort som benyttes vil det alltid være en mulighet for at jeger feller feil type dyr iht. den korttype jeger har tilgang til. Det er mulig å ta en lite ungdyr for å være kalv når jeger har kalvekort. Det er mulig å felle en ung, men voksen, bukk når jeger mente å felle 1,5-årig bukk på simle/ungdyrkort. Risikoen for at en jeger ved feil skal felle ei stor simle med stort gevir i den formening at dette var en bukk, vurderes ikke å være større enn muligheten for å feil skyte på andre kategorier kort. Det skal også merkes at det på Hardangervidda hvert år blir felt et stort antall voksen bukk på su-kort. Dette uten at oppsynet har reagert nevneverdig på dette. Hendige og troverdige feilskytinger kan derfor som tidligere løses ved veiledning og advarsel i stedet for anmeldelse. Utøvelse av skjønn i en oppsynssituasjon bør ikke bli borte selv om det benyttes en ny type kontrollkort.

Med kun bukkejakt bør jakttiden justeres. Det er ikke hensiktsmessig eller fornuftig å felle bukk sent i jakta pga. faren for å felle bukk i brunst. Felling av bukk kun for uttak av cwd-prøver uten at kjøttet benyttes til mat strider mot den høstingskultur som står sterkt på Hardangervidda og må ikke forekomme. Offentlige myndigheter må derfor ved en ren bukkejakt stanse jakta tidligere og heller forlenge jakttiden i forkant av ordinær jakttid. Dette for at antall jaktdager tilgjengelig for jegerne ikke skal bli redusert. Dette krever vedtak av Miljødirektoratet.

På møtet med forvaltningsmyndighetene m.fl. 8. januar, ble villreinutvalet av Miljødirektoratet oppfordret til så fort som mulig å søke om eventuelle dispensasjoner. Det ble gitt uformelle signal om at Miljødirektoratet ville være positive til både bruk av korttype og endring av jakttiden. Villreinutvalet har i brev datert 28. februar bedt Miljødirektoratet om en avklaring på korttype og jakttid. Miljødirektoratet svarte i brev av 23. mars at de ikke ville behandle søknaden fra villreinutvalet. De ville behandle en eventuell søknad fra villreinnemnda, alternativt behandle utvalets søknad dersom villreinnemnda var enige og ba direktoratet behandle søknaden. Villreinnemnda sendte søknad til direktoratet 1. april. Villreinutvalet er således av Miljødirektoratet satt delvis på sidelinjen når det gjelder ansvar og tiltak for å nå et ønsket uttak.

Villreinutvalet har i høringsforslaget vurdert at en jakttid fra og med 10. august til og med 22. september kunne være aktuelt. Det ble ikke hørt spesifikt på dette i høringen og de som har svart har noe ulikt syn. Dette alternativ til jakttid vurderes fremdeles å være hensiktsmessig.

Fra Nordfjella har det kommet signaler om at de ønsker jaktstart 1. august og at det er ønskelig at dette også gjelder for områdene av Hardangervidda nord for rv. 7. Det er naturlig at områdene nord for rv. 7 får lik jakttid og at dette kan settes iht. ønsket jakttid i Nordfjella. Reinen i dette området er Nordfjellarein og berørte rettighetshavere / fjellstyrer på Hardangervidda kan uansett korte inn jakttiden dersom de ønsker dette. Dette gjelder for øvrig også alle områder dersom det skulle være lokale forhold som tilsier at jakt ikke bør starte så tidlig som 10. august.

Anbefaling kvote

Villreinutvalet er i skvis mellom offentlige myndigheters krav til prøveinnsamling og hensynet til de utvalet skal representere – nemlig rettighetshavere og fjellstyrer. Villreinutvalet synes ikke å ha noen reell mulighet til å motsette seg Mattilsynets krav, uten samtidig å frasi seg styringsmuligheten som er etablert mht. kvotefastsetting. En styringsmulighet som er knyttet til bestandsplan og bestandsmål. Det vil si mål som ikke er styrende for årets kvotefastsetting. Villreinutvalet kunne selvsagt oppfordret Mattilsynet til å la forvaltningen bruke noe mer tid på å nå ønsket smittefrihet, slik et stort mindretall har uttrykt ønske om. Det synes imidlertid å være lite realistisk at dette vil bli imøtekommet pr. i dag. Utover at årlig krav til antall felte dyr blir noe lavere, ser en imidlertid få fordeler med å bruke lang tid på å nå 99% sikkerhet for smittefrihet. Andel bukk i bestanden vil bli sterkt redusert uansett bruk av tid. Alvorlighetsaspektet rundt cwd og ønsket om raskest mulig å komme tilbake til normal bestandsforvaltning, tilsier at det er en fordel med en rask avklaring. Dette betyr imidlertid ikke at dette er en lett oppgave.

Dersom mange rettighetshavere / fjellstyrer føler seg totalt overkjørt vil det kunne bli en negativ holdning mht. å lykkes. Skulle dette igjen smitte over på jegerens vilje til å levere CWD-prøver vil det få fatale følger. En felt villrein uten innlevert cwd-prøve må erstattes med nye felte dyr. En felt bukk vil i verste fall måtte erstattes med to felte simler (i smitteoppdagelsesmodellen har en voksen bukk dobbel verdi i forhold til en voksen simle). Dette må ikke skje.

Villreinutvalet fremmer et kvoteforslag som så langt det lar seg gjøre tar hensyn til Mattilsynets krav til prøveinnsamling, samtidig som det kan støttes av en majoritet av rettighetshavere og fjellstyrer. Med de tilbakemeldinger som har kommet fra rettighetshavere / fjellstyrer vurderer villreinutvalet at det er nødvendig å anbefale en noe lavere kvote enn forslaget på 7.000 som ble sendt på høring. For å imøtekomme kravet til antall prøver burde kvoten vært satt så høyt

som mulig da den i en slik sammenheng i teorien ikke kan bli for høy. Det er ingen mulighet for at det felles for mange bukker mht. den problematikken vi står overfor. Rent praktisk er det selvsagt en grense for hva som er hensiktsmessig. Det vurderes imidlertid nødvendig å ta hensyn til de innspill som er mottatt i høringsrunden og dermed redusere forslaget til kvote.

Det anbefales ut fra dette en kvote på 6.000 dyr, tildelt som rene bukkkort. Det er realistisk at denne kvoten vil kunne gi et antall felte bukker i tråd med scenariet der 90% sikkerhet for smittefrihet nåes i løpet av enten 2019 eller 2020.

	Felling 20%	Felling 25%	Felling 30%
Kvote 6.000	1.200	1.500	1.800

Kvoteforslaget forutsetter at det vedtas en kvote kun på voksen bukk 2,5 år og eldre og at det utstedes kontrollkort iht. dette. Bruk av korttypen «fritt dyr» er ikke aktuelt å benytte. Dersom offentlige myndigheter ikke utformer et nytt kontrollkort gjeldende kun for voksen bukk, vil utvalet måtte vurdere aktuell kvote på nytt ut fra helt andre forutsetninger.

Det anbefales en jakttid fra og med 10. august til og med 22. september for Hardangervidda sør for rv. 7. Nord for rv. 7 anbefales det å følge samme jakttid som blir vedtatt for Nordfjella sone 2, og at dette overlates til Nordfjella å vurdere. Berørte rettighetshavere / fjellstyrer på Hardangervidda vil uansett kunne innskrenke jakttiden for sine områder dersom de ønsker dette.

Rødberg, 10. april 2019

Svein Erik Lund
Hardangervidda villreinutval